

28

EL - KASAS / KAZIVANJE
OBJAVLJENA U MEKI, IMA 88 AJETA**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 طَسَمَ ۝ نَلَّكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ۝ نَتْلُو عَلَيْكَ مِنْ بَيْنِ أَيْدِي
 وَخَلْفِكَ فَأَنْتَ مِنَ الْبَاقِينَ ۝ إِنْ فِرْعَوْنُ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ
 أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضِعُّ مِنْهُ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ يَذَّخَّرُونَ لَهُمْ وَسِعَ جَنَّةُ
 نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ۝ وَرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ
 اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَهْلًا لِلْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ۝
 وَنَمُنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَرَبِّي فِرْعَوْنُ وَهَمَّ وَجَنودُهُمَا مِنْهُمْ
 مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ۝

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"
"Ta-sin-mim. /1/ Ovo su ajeti Knjige jasne! /2/ Mi ćemo ti kazati neke vijesti o Musau i Faraonu, onako kako je bilo, i to za one ljude koji vjeruju. /3/ Faraon se u zemlji bio, uzdigao, i stanovnike njezine na stranke izdijelio; jedne je tlačio, mušku im djecu klao, a žensku u životu ostavljao, doista je smutljivac bio. /4/ A Mi smo htjeli da one koji su na Zemlji tlačeni, milošću obaspemo i da ih vodama i nasljednicima učinimo. /5/ I da im na Zemlji vlast darujemo, a da Faraonu i Hamanu i vojskama njihovim damo da dožive baš ono zbog čega su od njih strahovali." /6/

Već smo ranije govorili o slovima - skraćenicama... Uzvišeni Allah kaže:

"Ovo su ajeti Knjige jasne!", tj. ovo su ajeti uzvišene, potpuno jasne Knjige, koja objelodanjuje činjenice i ono što je bilo, kao i ono što trenutno postoji. Uzvišeni kaže:

"Mi ćemo ti kazati neke vijesti o Musau i Faraonu, onako kako je bilo", a Uzvišeni također veli:

"Mi tebi o najljepšim događajima kazujemo" (11:3), tj. navodimo ti vijesti o prijašnjim narodima tako da ih ti vidiš.

"Faraon se u zemlji bio uzdigao", tj. uzdigao se i uzoholio:

"i stanovnike njezine na stranke izdijelio", tj. na vrste i grupe tako da je svaku od tih grupa usmjeravao da rade ono što je on htio od državnih poslova.

Uzvišeni veli: **"jedne je tlačio"**, znači sinove Israilove, koji su u to vrijeme bili najbolji stanovnici svoga vremena. Faraon ih je pokorio i eksploatirao ih je, koristeći ih danonočno za obavljanje najtežih radova. Uza sve to, ubijao je njihove sinove, a u životu ostavljao njihove žene, bojeći se da među njih ne dođe novorođenče koje će uništiti Faraona svojom rukom, a što se temelji na vijesti kojom je obradovao Ibrahim, a.s., nakon što je Allah, dž.š., spasio njegovu ženu Saru, koju je htio silovati silnik Egipta u to doba. Kopti su o ovome pričali u prisustvu Faraona, pa je on naredio da se zakolje svako novorođeno muško dijete iz naroda Benu-Israil. Međutim, ta predostrožnost nije koristila protiv sudbine i određenja, koje je za svakoga u Knjizi. Zbog toga Uzvišeni kaže:

"A Mi smo htjeli da one koji su na Zemlji tlačeni milošću obaspemo i da ih vodama i nasljednicima učinimo, i da im na Zemlji vlast darujemo, a da Faraonu i Hamanu i vojskama njihovim damo da dožive baš ono zbog čega su od njih strahovali." To je Uzvišeni Allah, dž.š., radio sa njima, kao što Uzvišeni kaže:

"Eto, tako je bilo, i Mi dadosmo da to naslijede sinovi Israilovi." (26:59) Uprkos tome, Faraonu nije koristila njegova opreznost od određenja Velikog Vladaoca, Uzvišenog, nego je sprovedena njegova presuda i Njegovo određenje, te su Faraon i Njegova vojska potpuno uništeni, jer je Gospodar visokih nebesa, Onaj Koji potčinjava i savladava sve Svojom silnom moći.

* Objavljena nakon sure "En-Neml".

** Ajeti 52 - 55 objavljeni su u Medini.

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَاذْبَحَتْ
عَلَيْهِ فَالْتَقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكَ وَجَاعِلُوهُ
مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾ فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا
إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَمُّنَ وَجُودَهُمَا كَانُوا خَاطِبِينَ ﴿٨﴾ وَقَالَتِ امْرَأَتُ
فِرْعَوْنَ قُرُونٌ عُيُنِي لِئَلَّا تُفْتَلَهُ عِيسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

"I mi nadahnusmo Musaovu majku: 'Doji ga, a kad se uplašiš za njegov život, baci ga u rijeku, i ne strahuj i ne tuguj, Mi ćemo ti ga, doista, vratiti i poslanikom ga učiniti.' /7/ I nadoše ga Faraonovi ljudi, da im postane dušmanin i jad; zaista su Faraon i Haman i vojske njihove uvijek grješili. /8/ I žena Faraonova reče: 'On će biti radost i meni i tebi! Ne ubijte ga, možda će nam od koristi biti, a možemo ga i posiniti', a oni ništa ne predosjetiše." /9/

Faraon je masovno ubijao mušku djecu Izraelićana, tako da su se Kopti pobojali da potpuno ne iščeznu sinovi Israilovi, jer poslije toga ne bi imao ko da u to vrijeme radi one ogromne poslove. To su, ustvari, rekli Faraonu, pa je on naredio da se djeca jedne godine ubijaju a druge ostave u životu. Allahovom, dž.š., odredbom desilo se rođenje Haruna u godini u kojoj djeca nisi bila ubijana, a Musa, a.s., rodio se u godini u kojoj su djeca ubijana.

Milošću i dobrotom Uzvišenog Allaha, dž.š., prema Musaovoj majci na njoj se nije vidio znak njene trudnoće, a niti je njenim dadiljama, onima koje su neprestalno boravile i pratile među ženama Israilovih, bilo dato da primijete to i saznaju za njenu trudnoću.

A nakon što je majka Musaova rodila svoga sina Musaa, zabrinula se i pobojala za njega, ali ga je žestoko voljela i ko god bi vidio Musaa silno bi ga zavolio.

Uzvišeni kaže: **"Ja sam učinio da te svako voli."** Uzvišeni Allah, dž.š., ju je nadahnua, kao što Uzvišeni kaže:

"I mi nadahnusmo Musaovu majku: 'Doji ga, a kad se uplašiš za njegov život, baci ga u rijeku, i ne strahuj i ne tuguj, Mi ćemo ti ga, doista, vratiti i poslanikom ga učiniti.'" A nakon što ga je bacila u vodu, tj. na obalu rijeke Nila, otplovio je vodom koja ga je nosila dok ga nije nanijela pored Faraonove palače. Našle su ga robinje i služavke, ponijele ga i otišle s njim Faraonovoj ženi, jer nisu znale šta s njim da rade. Bojale su se da otvore sanduk bez nje. A kada su ga otkrile, vidješe u njemu dječaka najljepšeg oblika, najsladeg i najljepšeg lica. Allah, dž.š., ulio je ljubav u njeno srce prema njemu

kad ga je ugledala, a to je tako pošto je Allah, dž.š., želio da je počasti a unesreći njena muža, te zbog toga Uzvišeni kaže:

"I nadoše ga Faraonovi ljudi, da im postane dušmanin i jad." Allah, dž.š., im je propisao da ga nađu kako bi ga On učinio njihovim neprijateljem i jadom njihovim.

Zbog toga Uzvišeni kaže:

"zaista su Faraon i Haman i vojske njihove uvijek grješili." A Uzvišeni, također, veli:

"I žena Faraonova reče: 'On će biti radost i meni i tebi!'", znači - kada ga je Faraon vidio namjeravao ga je ubiti, bojeći se da ne bude od sinova Israilovih, pa se Asja, kći Muzahimova, počela prepirati za njega, pobudila je Faraonovu ljubav i omilila mu ga rekavši: **"On će biti radost i meni i tebi!"**, a Faraon reče: "Da, što se tebe tiče hoće, a što se tiče mene, neće!", pa je tako i bilo. On je bio povodom da nju Allah, dž.š., uputi i da njega, Faraona, uništi njegovom, Musaovom, rukom.

Uzvišeni kaže: **"a možemo ga i posiniti"**, tj. željela je da ga posini i odgoji ga s obzirom da nije imala dijete od Faraona. Pa Uzvišeni Allah, dž.š., kaže: **"a oni ništa ne predosjetiše"**, tj. nisu shvatali šta je Allah, dž.š., želio time što su ga baš oni našli i izvukli, a u tome je bila ogromna i savršena mudrost i apsolutni dokaz.

وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فِرْعَاوِينَ كَأَنَّ لُبَّهَا بَيْتٌ
لُّوْلَىٰ إِنَّ رَبَّنَا عَلَىٰ فَلْيَهَا تَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾ وَقَالَتِ لَأُخْبِرَنَّ
قَضِيئَهُ
فَبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١١﴾ وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ
مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ
لَهُمْ نَصْرٌ ﴿١٢﴾ فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلَنَعْلَمَنَّ
وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

"I srce Musaove majke ostade prazno, umalo da ne prokaza, da Mi srce njeno nismo učvrstili i vjericom je učinili. /10/ I ona reče sestri njegovoj: 'Idi za njim!' I on ga ugleda izdaleka, a oni nisu bili ništa primjetili. /11/, A Mi smo mu već bili zabranili dojlje, pa ona reče: 'Hoćete li da vam ja pokažem porodicu koja će vam se o njemu brinuti i koja će mu dobro željeti?' /12/ I vratismo ga majci njegovoj da se raduje i da ne tuguje, i da se uvjeri da je Allahovo obećanje istinito; ali većina njih ne zna." /13/

Uzvišeni obavještava o srcu majke Musaove kada je spustila svoje dijete u rijeku, koje je postalo potpuno prazno tj. bez išta u njemu osim Musaa, pa Uzvišeni veli: **"umalo da ne prokaza"**, tj. javno bi

pokazala da joj dijete ode i izjasnila bi se o svome stanju da joj Allah, dž.š., njeno srce ne učvrsti.

Uzvišeni kaže:

"da Mi srce njeno nismo učvrstili i vjernicom je učinili", "I ona reče sestri njegovoj: 'Idi za njim!'", tj. prati njegov trag i izvijesti me o njemu, pa je ona izašla sa tim ciljem: **"I on ga ugleda izdaleka"**, tj. gledala je u njega kao da ga ne želi (svojim pogledom). A nakon što ga je Faraonova žena zavoljela i spasila ga od muža, tražili su za njega dojlje, a on nije prihvatio ničiju dojku, te su zatim sa njim izašli na trg ne bi li mu našli neku dojilju koja bi mu koristila. Nakon što ga je sestra ugledala kod njih, odmah ga je prepoznala, ali to nije javno pokazala. Uzvišeni kaže: **"A Mi smo mu već bili zabranili dojilje"**, tj. sudbinskom zabranom i to zbog njegove čestitosti kod Allaha, dž.š., a to je bio i razlog da se vrati svojoj majci da ga ona doji. Ona je postala sigurna nakon što se bojala za njega.

Nakon što je vidjela kako su zbunjeni i neodlučni oko toga ko će ga dojiti,

"pa ona reče: 'Hoćete li da vam ja pokažem porodicu koja će vam se o njemu brinuti i koja će mu dobro željeti!'" Pa su joj povjerovali, nakon što su prvo posumnjali, te su otišli s njom u njihove odaje, doveli ga njegovoj majci koja mu je dala svoju dojku da doji, što je on odmah prihvatio. Svi su se jako obradovali tome i razveselili su Faraonovu ženu, te je ona pozvala Musaovu majku, lijepo sa njom postupila i dala joj obilatu nagradu. Nije znala da je ona Musaova prava majka, te je tražila da se nastani kod nje kako bi dojila dijete, a ona je to odbila rekavši: "Ja imam supruga i više djece te ne mogu nikako ostati kod tebe, ako dozvoliš ja ga mogu i kod sebe dojiti, što je ova i prihvatila i odredila joj je troškove, prijevoz, odjeću i lijepu nagradu. Tako se majka Musaova vratila svome djetetu potpuno zadovoljna. Allah, dž.š., joj je strah zamijenio sigurnošću u dostojanstvu, visokom položaju i plemenitoj nafaci.

U tom smislu kaže se u hadisu: /406/ "Primjer onoga koji radi i vjeruje da za ono što radi ima nagradu kod Allaha je kao primjer Musaove majke koja doji svoje dijete, a za to uzima nagradu i ima plaću."

Slava Onome u Čijoj je vlasti sve, ono što On hoće to i biva, a ono što On neće - to i ne biva, Koji daje onome ko čvrsto i nesumnjivo vjeruje u Njega da mu nakon tuge dođe veselje, nakon svake teškoće izlaz i olakšanje. U tom pogledu Uzvišeni kaže:

"I vratismo ga majci njegovoj da se raduje", tj. sa njim,

"i da ne tuguje", tj. za njim,

"i da se uvjeri da je Allahovo obećanje istinito", tj. da će joj ga vratiti kao što je obećao i učiniti ga poslanikom. Tako je ona doživjela da joj se on vrati i postane jedan od poslanika. Pa ga je naučila

i odgojila svemu što mu je potrebno, teorijskom i praktičnom.

Uzvišeni Allah kaže: **"ali većina njih ne zna"**, tj. ne zna Allahovu, dž.š., mudrost u Njegovim djelima i njihove lijepe posljedice zbog kojih je On hvale dostojan i na dunjaluku i na ahiretu. Može se dogoditi da nam neka stvar izgleda mrskom, ali da njen ishod bude hvale vrijedan sam po sebi, kao što Uzvišeni kaže:

"Ne volite nešto, a ono može biti dobro za vas; nešto volite, a ono ispadne zlo po vas." (2:216)

وَمَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ
ءَأَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾ وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ
حِينِ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَذَا مِنْ شِيعَةِ
وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَغْتَهِيَ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَرَهُ
مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ
مُّبِينٌ ﴿١٥﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي مَلَكْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ
الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾ قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا لِّلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾

"I kad se on opasa snagom i stasa, dadosmo mu mudrost i znanje; tako Mi nagrađujemo one koji dobra djela čine. /14/ I on uđe u grad neopažen od stanovnika njegovih i u njemu zateče dvojicu ljudi kako se tuku, jedan je pripadao njegovu a drugi neprijateljskom narodu, pa ga zovnu upomoć onaj iz njegova naroda protiv onoga iz neprijateljskog naroda i Musa ga udari šakom i usmrti. 'Ovo je šejtanov posao!', uzviknu." /17/

Uzvišeni spominje da je Musau, kada je dostigao punu snagu i kada je stasao, Allah, dž.š., dao mudrost i znanje. Mudžahid kaže da to znači poslanstvo.

"Tako Mi nagrađujemo one koji dobra djela čine." Zatim Uzvišeni spominje put i način njegovog stizanja do poslanstva koje mu je Allah, dž.š., odredio i razgovor u vezi sa ubistvom tog Kopta, koje će biti uzročnikom da on bude protjeran iz Egipta u zemlju Medjen. Uzvišeni kaže:

"I on uđe u grad neopažen od stanovnika njegovih." Kaže da je to bilo između akšama i jacije, a neki kažu da je to bilo tokom dana.

"i u njemu zateče dvojicu ljudi kako se tuku, jedan je pripadao njegovu narodu", tj. Izraelićanima,

"a drugi neprijateljskom narodu", tj. bio je Kopt, pa je tražio pomoć⁴⁹¹ Izraeličanin od Musaa, a.s. Musa je iskoristio priliku kada ga ljudi nisu primjećivali pa je došao do Kopta:

"i Musa ga udari šakom i usmrtili", tj. udari ga pesnicom svoje šake i ubi ga. reče Musa:

"Ovo je šejtanov posao!", uzviknu, 'on je, zaista, otvoreni neprijatelj koji u zabludu dovodi!' Reče onda: 'Ja sam sam sebi zlonanio, oprost mi!' I On mu oprost, On, uistinu, prašta i On je Milostiv. O, Gospodaru moj', reče, 'tako mi blagodat koju si mi ukazao' time što si mi dao ugled, moć i blagodat 'više nikada nevjernicima neću biti od pomoći!', tj. neću pomoći nevjerniku protiv Tebe, koji se suprotstavljaju Tvojim naredbama.

فَأَصْحَمَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ
يَسْتَصْرِخُهُ قَالَ لَهُ مُوسَى إِنَّكَ لَعَوَى مُبِينٌ ﴿١٨﴾ فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ
يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا قَالَ يَمْوسَى أَتُرِيدُ أَنْ نَقْتُلَ نَفْسًا كَمَا
قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ إِنَّ تُرِيدُ لَأَنْ نَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ
أَنْ تَكُونَ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾

"I Musa u gradu osvanu prestrašen, očekujući šta će biti, kad ga onaj isti od jučer pozva ponovo u pomoć. 'Ti si, zbilja, u pravoj zabludi!', reče mu Musa. /18/ I kad htjede da ščepa zajedničkog im neprijatelja, reče mu onaj: 'O Musa, zar ćeš da ubiješ i mene kao što si jučer ubio čovjeka? Ti hoćeš da na zemlji silu provodiš, a ne želiš da miriš!'" /19/

Uzvišeni obavještava o Musau, a.s., nakon što je ubio Kopta i osvanuo: **"u gradu prestrašen, očekujući šta će biti"**, tj. obazirući se iz straha zbog onoga što je učinio i šta bi se iz toga moglo desiti. Dogodilo se da je sreo Izraeličanina koji je juče od njega tražio pomoć protiv Kopta kako se bori s

drugim Koptom, a koji ponovo od njega zatraži pomoć, pa mu Musa reče:

"Ti si, zbilja, u pravoj zabludi!", tj. ti si u jasnoj zabludi i zao si. Zatim je nasrnio s namjerom da ščepa Kopta, a Izraeličanin je mislio, zaplašen time, da ga Musa želi ubiti, pa reče, braneci se:

"O Musa, zar ćeš da ubiješ i mene kao što si jučer ubio čovjeka?" Kada je Kopt to čuo iz njegovih usta, otišao je s tom viješću Faraonu i ispričao mu. Tako je Faraon saznao o tom događaju. Žestoko se razbjjesnio i naredio da se Musa ubije, te dao naredbu da ga potraže. Poslao je za njim potjernicu kako bi mu ga doveli.

وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ
يَمْوسَى إِنَّ الْمَلَائِكَةَ آتَمَرُونَ بِكَ لَيَقْتُلُونَكَ فَأَخْرَجَ إِلَىٰ لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٠﴾

"I jedan čovjek s kraja grada dotrča: 'O Musa', reče, 'glavešine se dogovaraju da te ubiju, zato bježi, ja sam ti zbilja iskren savjetnik!'" /20/

Uzvišeni kaže: **"I jedan čovjek dotrča"**, slijedio je put kraći od puta kojim je išla potjera za njim, a on prvi stiže do Musaa i reče mu: **"Glavešine se dogovaraju"**, tj. savjetuju se u vezi s tobom,

"da te ubiju, zato bježi", tj. iz grada, **ja sam ti zbilja iskren savjetnik!"**

فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾ وَلَمَّا
تَوَجَّهَ لِقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾ وَلَمَّا
وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِّنَ النَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِنْ
دُونِهِمُ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْتَقِي حَتَّىٰ
يُصَدِّرَ الرَّعَاءُ وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٢٣﴾ فَسَقَىٰ لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّىٰ إِلَى الظِّلِّ
فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٢٤﴾

"I Musa izide iz grada ustrašen, iščekujući šta će se desiti. 'Gospodaru moj', reče, 'spasi me naroda koji ne vjeruje.' /21/ I kada se uputi prema Medjenu, on reče: 'Gospodar moj, će mi pokazati put!' /22/ A kad stiže do vode medjenske, zateče oko nje mnoge ljude kako napajaju stoku, a malo dalje od njih ugleda dvije žene koje su je od vode odbijale. 'Šta vi radite?', upita on. 'Mi ne napajamo dok čobani ne odu!', odgovoriše one, 'a otac nam je veoma star.' /23/ I on im je napoj, a onda ode u hladovinu i reče: 'Gospodaru moj, ma kakvu mi hranu dao, zaista mi je potrebna!'" /24/

⁴⁹¹ Traženju pomoći Izraeličanina od Musaa, a.s., suprotstavljaju se nezalnice našeg doba i kažu da nije dozvoljeno tražiti pomoć od drugog mimo Allaha, dž.š., uprkos što znaju da je traženje pomoći Izraeličanina od Musaa, a.s., traženje pomoći jednog stvorenja od drugog stvorenja u stvarima u kojima može pomoći Onaj Koji traži pomoć. To jest, njegova pomoć Koptu, i uradio je to... pa kako mogu upoređivati traženje pomoći jednog stvorenja od drugog stvorenja u kojima pomoći može samo Uzvišeni Allah, dž.š...? A velika je razlika između ove dvije vrste..., jer prvi slučaj je običan, može ga učiniti neko od ljudi, a što se tiče drugog slučaja kao što je oprost i otklanjanje briga i nevolja, nafaka i slično tome..., to je ibadet Uzvišenog Allaha, dž.š., pa ko ga uputi drugom mimo Allaha, dž.š., usmjerio je ibadet nekom drugom mimo Njega, a to je najveći širk. Utječemo se Uzvišenom Allahu, dž.š., pa ako se ovo shvati, bit će nam jasna razlika između dvije vrste traženja pomoći, a nema analogije uz razliku kako je to poznato, a samo Allah, dž.š., daje uspjeha i vodi pravom odgovoru.

Nakon što je ovaj čovjek obavijestio Musaa o zavjeri Faraona i njegove klike protiv njega, sam je napustio Egipat, iako to ranije nije iskusio. Bio je u blagodati i imao položaj, ali **"I Musa iziđe iz grada ustrašen, iščekujući šta će se desiti"**, tj. bio je vrlo oprezan.

"Gospodaru moj", reče, "spasi me naroda koji ne vjeruje", tj. od Faraona i njegove klike, **"I kad se uputi prema Medjenu"**, tj. krenuo je slijediti put kome se obradovao:

"Gospodar moj će mi pokazati put!", tj. najispravniji put. Allah, dž.š., uslišao je njegovu molbu i uputio ga pravim putem,

"A kad stiže do vode medjenske", tj. medjenskog bunara,

"zateče oko nje mnoge ljude kako napajaju stoku",

"a malo dalje od njih ugleda dvije žene koje su je od vode odbijale", tj. kako su odvrćale svoju stoku da se ne miješa sa stokom tih drugih čobana, kako ih ne bi uznemiravali, pa im se Musa sažali i **"Šta vi radite?, upita on"**, šta vas tjera da odvrćate od njih?

"Mi ne napajamo dok čobani ne odu!", odgovoriše one, tj. dok oni ne odu, **"a otac nam je veoma star."**

Uzvišeni kaže: **"I on im je napoji."** Ebu-Bekr ibn Ebi-Šejbe prenosi od Omera bin el-Hattaba, r.a., i kaže: "...Nakon što su se čobani udaljili, navalili su stijenu na bunar, toliku da je nije moglo podići ni deset ljudi, pa je došao Musa do stijene i digao je, zatim je zahvatio samo jednu veliku kofu vode iz koje se napojila stoka." Sened ovih hadisa je sahih.

Uzvišeni kaže:

"a onda ode u hladovinu i reče: 'Gospodaru moj, ma kakvu mi hranu dao, zaista mi je potrebna!'", tj. sjede u hlad drveta, a već je bio izišao iz Egipta bosonog, dok je stigao u Medjen ostao je i bez obuće na svojim nogama. Sjede u hlad, a bio je odabrano Allahovo stvorenje. Stomak mu se već bio slijepio sa ledima od gladi i trebala mu je bar jedna polovica hurme. Pošto reče:

"Gospodaru moj, ma kakvu mi hranu dao, zaista mi je potrebna!", to je čula jedna od žena.

فَجَاءَهُ إِحْدَاهُمَا
تَمْشِي عَلَى اسْتِخْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا
جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥﴾
قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبْنَا سَعْدِ بْنِ خَيْرٍ مِنْ سَكَّ جَرَّتِ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ
﴿٢٦﴾ قَالَ لِي أُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ بِكَ إِحْدَى ابْنَتِي هَلَيْتَ عَلَى أَنْ نَأْجُرَ فِي تَمْشِي
حِجْحٍ فَإِنْ أَمْتَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَكَ سَجْدًا
إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾ قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجْلِينَ
قَضَيْتَ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٢٨﴾

"I jedna od njih dvije dođe mu, poslije, idući stidljivo i reče: 'Otac moj te zove da te nagradi za to što si nam je napojio!' I kad mu on dođe i kaza mu šta je doživio, on reče: 'Ne strahuj, spasio si se naroda koji ne vjeruje!' /25/ 'O oče moj', reče jedna od njih, 'uzmi ga u najam, najbolje je da unajmiš snažna i pouzdana.' /26/ 'Ja želim da te oženim jednom od ove dvije kćeri moje', reče on, 'ali treba da me osam godina služiš; a ako deset napuniš bit će dobra volja tvoja, a ja ne želim da te na to silim; ti ćeš vidjeti, ako Bog da, da sam dobar.' /27/ 'Neka bude tako između mene i tebe!', reče Musa, 'koji god od ta dva roka ispunim nema mi se šta prigovoriti, a Allah je jamac za ono što smo utanačili!' /28/

Pošto su se žene brzo vratile sa stokom svome ocu, on se začudio ovoj neuobičajenoj brzini. Ispričale su mu šta je učinio Musa, a.s., te je stoga poslao jednu od njih da ga pozove njemu.

Uzvišeni kaže: **"I jedna od njih dvije dođe mu, poslije, idući stidljivo"**, tj. obračujući mu se stidljivo i povučeno, prekrivenog lica,

"i reče: 'Otac moj te zove da te nagradi za to što si nam je napojio!'" Ovo je ljubaznost u izrazu, tj. da ti da nagradu zato što si napojio našu stoku,

"I kad mu on dođe i kaza mu šta je doživio", tj. ispričao mu je uzroke koji su doveli do njegovog izlaska iz Egipta,

"on reče: 'Ne strahuj, spasio si se naroda koji ne vjeruje!'", tj. smiri dušu i umiri svoje srce, izbjegao si njihovu vlast i spasio si se od njihovog nasilja.

Mufessiri se razilaze u pogledu ovoga čovjeka - ko je on? Kažu da je to bio Šu'ajb, poslanik, a.s. Neki kažu da je on sin njegovog brata Tirona. Kod mnogih učenjaka poznat je ovaj prvi stav. Et-Taberani prenosi od Seleme bin S'ada Gazzija da je došao kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., on mu je

rekao: /407/ "Dobro došao, narode Šu'ajbov i tazbino Musaova, upućen si."

Uzvišeni kaže:

"O oče moj", reče jedna od njih, "uzmi ga u najam, najbolje je da unajmiš snažna i pouzdana." Njen otac je upita: "A otkud ti znaš da je on takav?" Ona mu odgovori: "On je podigao stijenu koju nisu u stanju nositi deseterica ljudi, a zatim kada sam ga dovela, stala sam ispred njega, a on mi reče: "Stani iza mene! A kada skrenu s puta baci kamenčić kao znak na osnovu koga ću znati kojim putem da idem."

"Ja želim da te oženim jednom od ove dvije kćeri moje", reče on, "ali treba da me osam godina služiš; a ako deset napuniš bit će dobra volja tvoja", tj. ovaj čovjek, stariji čovjek, tražio je da napasa njegovu stoku osam godina, a kao nagradu za to oženit će ga jednom od svojih kćerki. Pa ako dobrovoljno još ostane dvije godine, to je samo na njemu, slobodan je da izabere, a ako ne, osam godina je dovoljno.

Drugovi Ebu-Hanife uzeli su iz ovog ajeta dokaz o ispravnosti trgovine u kojoj se kaže: "Prodao sam ti jednog od ova dva roba za stotinu." Ako drugi kaže: "Kupio sam", trgovina je valjana, a samo Allah, dž.š., zna. Drugovi imama Ahmeda i oni koji su ih slijedili uzeli su ajet za dokaz u pogledu ispravnosti zakupljanja i uzimanja u zakup nadničara i najamnika za hranu i odjeću:

"a ja ne želim da te na to silim; ti ćeš vidjeti, ako Bog da, da sam dobar." Tj. neću te prisiljavati, otežavati ti, uznemiravati i oponirati. Reče Musa.

"Neka tako bude između mene i tebe." "Koji god od ta dva roka ispunim, nema mi se šta prigovoriti, a Allah je jamac za ono što smo utanačili." Tj. stvar je onakva kako si rekao da ćeš me iznajmiti na osam godina, a ako navršim deset, to je od mene. Ako, pak, provedem u tvojoj službi manje od osam godina, tada sam prekinuo ugovor i prekršio utanačene uvjete. Zato rekao je Musa: **"Koji god od ta dva roka ispunim nema mi se šta prigovoriti."**

Buharija prenosi od Seida ibn Džubejra da rekao je: "Upitao me je jedan Židov iz El-Hire: 'Koji je od dva roka ispunio Musa?' Ja sam rekao: 'Ne znam dok ne odem kod Ibn-Abbasa (Hibrul-Arebi) i upitam ga.' Zatim sam otišao kod njega i upitao ga, a on mi je odgovorio: 'Ispunio je duži i bolji rok jer, zaista, Allahov poslanik kada nešto kaže to i uradi.'" Postoji jedan broj mursel-hadisa, ali su slabi, koji su saglasni da je Musa, a.s., ispunio najpotpuniji i najbolji rok i nema sumnje da je to najpriličnije Allahovim poslanicima, kao što kaže Ibn-Abbas: "Allahov Poslanik kada nešto kaže, on to i uradi." Nakon što je Musa, a.s., ispunio rok, njegova žena je od svoga oca tražila da im da nešto ovaca od kojih će živjeti. Ibn-Džebir prenosi od Enesa ibn Malika, r.a., da rekao je:

"Kada je Musa, a.s., upozorio svog punca na rok koji su dogovorili, on rekao je: 'Od svake ovce koja nije ubičajene boje, tebi pripadaju njena jagnjad.'"

* فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَىٰ

الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ آنَسَ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٢١﴾ فَلَمَّا أَنهَا نُودِيَ مِنْ شَطْرِ آلِ إيمَانَ الْأَيْمَنُ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرِ فَأَن يَمْوَسَىٰ إِلَىٰ أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٢﴾ وَأَنَّ أَلْعَصَاكَ فَلَمَّا رَأَاهَا تَهْتَزُّكَ أَنَّهَا جَانٌ وَلِي مُدْرِكًا وَلَمْ يَعبِتْ يَمْوَسَىٰ أَقْبَلَ وَلَا يَخْفَىٰ إِنَّكَ مِنَ الْأَمِينِينَ ﴿٢٣﴾ أَسْلَكَ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضًا مِنْ غَيْرِ سَوْءٍ وَأَصْمَمَ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ فَذَكَرَكَ بُرْهَانًا مِنْ رَبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَسِيقِينَ ﴿٢٤﴾

"I kada Musa ispunio ugovoreni rok i krenu sa porodicom svojom, on ugleda Vatru na jednoj strani brda i reče porodici svojoj: 'Pričekajte, ja sam, zbilja, ugledao vatru, možda ću vam od nje kakvu vijest donijeti, ili zapaljenu glavnju, da se ogrijete.' /29/ A kad dođe do vatre, neko ga zovnu s desne strane doline, iz stabla, u blagoslovljenom kraju: 'O Musa, Ja sam, zbilja, Allah, Gospodar svjetova!' /30/ 'I baci svoj štap!' I kad vidje da se poput hitre zmije kreće, on uzmače i ne okrenu se. 'O Musa, pridi i ne boj se! Ti si od onih sigurnih! /31/ Uvuci svoju ruku u njedra svoja, pojavit će se bijela, a bez mane, i pribij uza se ruku svoju od straha! Eto, to su dva znaka od

Gospodara tvoga Faraonu i glavešinama njegovim, oni su, doista, narod grješnički!" /32/

Riječi Uzvišenog: **"I kada Musa ispuni ugovoreni rok"**, tj. Onaj Koji je bio potpuniji **"i krenu sa porodicom svojom"**, a sa njima su bile i ovce koje mu je darovao otac njegove žene, išao je u mrkloj, tamnoj i hladnoj noći i kad god bi ukresao kremen, ne bi mu osvijetlio ništa. On se tome začudio i dok je bio u takvom stanju: **"Ugleda vatru na jednoj strani brda"** koja je svijetlila izdaleka. I reče porodici svojoj: **"Pričekajte, ja sam, zbilja, ugledao vatru."** Tj. pričekajte da odem do nje, **"možda ću vam od nje kakvu vijest donijeti"**, jer je bio zalutao, **"ili zapaljenu glavnju"**, tj. dio (nešto) vatre **"da se ogrijete"**, tj. da se njome ugrijete od hladnoće. **"A kada dođe do vatre, neko ga zovnu s desne strane doline"**, tj. iz doline koja slijedi brdo s njegove desne strane, sa zapada. Kao što kaže Uzvišeni: **"Ti nisi bio na zapadnoj strani kada smo Musau poslanstvo povjerili."** Musa je vidio vatru koja je gorjela iz sirovog drveta u podnožju brda i stao je zbunjen, pa ga je njegov Gospodar zovnuo: **"s desne strane doline, iz stabla, u blagoslovljenom kraju."** Riječi Uzvišenog: **"O Musa, ja sam, zbilja, Allah, Gospodar svjetova!"** znače: Onaj Koji ti se obraća je Gospodar svjetova, Koji radi šta hoće. Nema boga osim Njega. Uzvišen je On i Čist od toga da liči stvorenjima bilo u Svom Biću, bilo svojstvima, riječima ili djelima. Riječi Uzvišenog: **"I baci svoj štap!"**, tj. onaj što ti je u ruci. **"I kad vidje da se kreće"**, tj. gmiže **"poput hitre zmije."**, tj. brzo se kretala i pored ogromne veličine. Usta su joj bila ogromna i njeni očajnici i kutnjaci su cvokotali. Kada bi prošla pored kamena, progutala bi ga, a on bi se kotrljao u njenoj utrobi uz strašnu grmljavinu kao kad se kamen valja prema dolini. Tada Musa **"uzmače i ne okrenu se"**, tj. ne okrenu se jer ljudska priroda uglavnom ne podnosi zmije. Kada je Uzvišeni Allah rekao: **"O Musa priđi i ne boj se! Ti si od onih sigurnih!"**, on se vratio i stao na prvobitno mjesto. Zatim mu je Uzvišeni rekao: **"Uvuci svoju ruku u njedra svoja, pojavit će se bijela, a bez mane."** Tj. kada uvučeš ruku u otvor košulje, a zatim je izvučeš, pojavit će se svijetleći kao da je dio mjeseca, sjat će poput munje. Zato kaže Uzvišeni: **"bez bolesti (gube)"**. Tako je Musa spoznao i uvjerio se da je Onaj Koji mu se obraća - Onaj Koji nečemu kaže: "Budi!" i ono biva. Riječi Uzvišenog: **"I pribij uza se ruku svoju."** Mudžahid kaže: "Od straha", a misli se na to da je Allah, dž.š., naredio Musa, a.s., da pribije uza se svoju ruku kada se bude bojao nečega, pa ako to uradi, nestat će straha. Možda to neko uradi ugledajući se na Musaa, a.s., stavi ruku na srce i tada mu nestane ono što osjeća (od straha) ili se ublaži, Božijom pomoći. Allah, dž.š., odstranio je strah

iz srca Musaa, a.s., kojeg je osjećao od Faraona i unio ga u srce Faraona kada bi ugledao Musa, a.s.

Uzvišeni Allah rekao je: **"to su dva dokaza od Gospodara tvoga"**, tj. to što si bacio štap i učinio ga zmijom koja gmiže i uvukao ruku u njedra i izvadio je bijelu bez mahane, dva su nedvosmislena i očita dokaza snage Uzvišenoga Allaha, te ispravnosti poslanstva onoga kome je ovo čudesno djelo pošlo od ruke.

Uzvišeni Allah kaže: **"Faraonu i glavešinama njegovim"**, tj. starješinama, uglednicima i sljedbenicima iz njegova naroda.

"I oni su, zaista, narod raskalašeni", tj. izašli su iz pokornosti Allahu, dž.š., suprotstavljajući se Njegovoj zapovijedi i Njegovoj vjeri.

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿٣٢﴾ وَأَخَاهُ هَارُونَ
هُوَ أَفْضَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلَهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ
يُكَذِّبُونِ ﴿٣٣﴾ قَالَ سَنُنْشِئُ لَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكَ مَلِكًا مَّا
فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِأَيْنَانَا إِنَّمَا مِنْ أَتْبَعِكُمَا الْغَالِبُونَ ﴿٣٤﴾

"Gospodaru moj' reče, 'ja sam ubio jednog njegovog čovjeka, pa se bojim da i oni mene ne ubiju. /33/ A moj brat Harun rječitiji je od mene pa pošalji sa mnom i njega, kao mog pomoćnika, da potvrđuje riječi moje, jer se bojim da me ne nazovu lašcem.' /34/ 'Pomoći ćemo te bratom tvojim,' reče On, 'i obojici ćemo vlast dati, pa vam se oni neće usuditi prići, i Našim znamenjima, vas dvojica i oni koji vas budu slijedili, postat ćete pobjednici.'" /35/

Prethodno je rečeno da je Musa, a.s., izašao iz Egipta bježeći od Faraona, pa nakon što mu je Allah, dž.š., naredio da ide njemu:

"Gospodaru moj" reče, "ja sam ubio jednog njegovog čovjeka", znači - Kopta, **"pa se bojim da i oni mene ne ubiju"**, tj. kada me vide.

"A moj brat Harun rječitiji je od mene", budući da je Musa tepao prilikom izgovora zbog toga što je izabrao žeravicu kada mu je data da odabere žeravicu ili datulu, odnosno biser. On je žeravicu stavio na jezik, te je zadobio poteškoće u izražavanju. Zbog toga kaže:

"Odrješi uzao s jezika mog da bi razumjeli govor moj i podaj mi za pomoćnika iz porodice moje Haruna, brata mog; osnaži me njime i učini drugom u zadatku mome!" (20:27-32), radi ustrajavanja na teškom putu priopćavanja vjere onome vladaru koji je silnik i svojeglav, stoga on kaže:

"A moj brat Harun rječitiji je od mene, pa pošalji sa mnom i njega, kao mog

pomoćnika", tj. pomoćnika i onoga koji će me podržati u mojoj misiji. Muhammed ibn Ishak kaže: **"kao mog pomoćnika da potvrđuje riječi moje"**, tj. da im objašnjava od mene ono što im govorim, **"jer se bojim da me ne nazovu lašcem."**

Uzvišeni Allah kaže: **"Pomoći ćemo te bratom tvojim"**, tj. podržat ćemo tvoju misiju i osnažiti te sa tvojim bratom i udovoljiti tvojoj molbi time što ćemo ga učiniti da bude vjerovjesnik uz tebe, kao što Uzvišeni kaže:

"Udovoljeno je molbi tvojoj, o Musa!" (20:36) Zbog ovoga neki od prethodnika kažu: "Niko nije učinio veće dobročinstvo prema svome bratu nego što je Musa, a.s., prema Harunu, a.s., on se molio za njega dok ga Allah, dž.š., nije učinio vjerovjesnikom i izaslanikom sa njim Faraonu i njegovim glevešinama, stoga Uzvišeni o odlikovanosti Musaa, a.s., kaže:

"i on kod Allaha ugled uživa." (33:69) Uzvišeni Allah kaže:

"i obojici ćemo vlast dati", tj. dokaze neporecive, **"pa vam se oni neće usuditi prići, s Našim znamenjima"**, tj. oni neće moći da vas uznemiravaju zbog toga što dostavljate Allahove ajete.

Kao što Uzvišeni kaže:

"O Poslanice, dostavi ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga (...) a Allah će te od ljudi štiti." (5:67) Shodno tome obavijestio ih je da će uspjeti na dunjaluku i ahiretu, njih dvojica i oni koji ih slijede, pa Uzvišeni kaže:

"vas dvojica i oni koji vas budu slijedili, postat ćete pobjednici." Uzvišeni također kaže: "Allah je zapisao: 'Ja i Moji poslanici sigurno ćemo pobijediti!' - Allah je, zaista, Moćan i Silan." (57:21)

فَلَمَّا

جَاءَهُمْ مُوسَى بِآيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّفْتَرٍ وَمَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴿٣٦﴾ وَقَالَ مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ بِمَا يَكْفُرُونَ ﴿٣٧﴾

"I kad im Musa donese Naše jasne dokaze, oni povikaše: 'Ovo je samo smišljena čarolija, nismo čuli da se ovako nešto dešavalo u doba predaka naših!' /36/ 'Gospodar moj dobro zna onoga koji donosi uputstvo od Njega', reče Musa, 'i onoga koji će na kraju pobijediti, a nevjernici, doista, neće uspjeti!'" /37/

Uzvišeni kazuje o dolasku Musaa i njegovog brata Haruna Faraonu i njegovim glevešinama, te izlaganju onoga što im je Allah dao od očitih mudžiza i neporecivih dokaza za istinitost onoga o čemu su njih dvojica kazivali u pogledu Njegovog jedinstva i

slijedenja Njegovih zapovijedi. Nakon što su se Faraon i njegov narod uvjerali u istinitost onoga što su njih dvojica donijeli od Uzvišenog Allaha, oni su u svome nevjerstvu i nepokornosti nastavili sa inadom i proturječenjem i oholo su odbijali slijediti Istinu:

"Ovo je samo smišljena čarolija", tj. iskonstruirana, patvorena, pa su željeli da se tome suprotstave varkama i ugledom, nisu mogli.

Uzvišeni kaže, govoreći o njima:

"Nismo čuli da se ovako nešto dešavalo u doba predaka naših", tj. nisu čuli za obožavanje Allaha, Jedinog, Koji nema druga, a njihovi preci obožavali su druga božanstva, te im je odgovorio Musa, a.s.:

"Gospodar moj dobro zna onoga koji donosi uputstvo od Njega", tj. između mene i vas i bit će ogromna razlika, te zbog toga kaže:

"i onoga koji će na kraju pobijediti", tj. čija će biti pomoć, pobjeda i potpora, **"a nevjernici, doista, neće uspjeti!"**, tj. oni koji pripisuju druga Uzvišenom Allahu.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ غَيْرِي فَأَوْقِدْ لِي يَهْدِيَانِ عَلَى الطَّيْنِ فَاجْعَلْ لِي صِرَاحًا عَلَىٰ آلِ اللَّهِ مُوسَىٰ وَوَلِيِّ لَأُطِئَهُ مِنْ الْكَذِبِينَ ﴿٣٨﴾ وَأَسْتَكْبِرُ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُمُ الْبِئْسَ الْبِنَاءَ لِيَرْجِعُونَ ﴿٣٩﴾ فَأَخَذْنَاهُ وَجُودَهُ وَفَضَّلْنَاهُمْ فِي الْيَوْمِ فَقَانظَرُ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾ وَجَعَلْنَاهُمْ آيَةً يُدْعَوْنَ إِلَى النَّارِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾ وَأَنْبَتْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٢﴾

"O velikaši", reče Faraon, "ja ne znam da vi imate drugog boga osim mene a ti, o Harune, peći mi opeke i sagradi mi toranj da se popnem k Musaovu Bogu, jer ja mislim da je on, zaista, lažac!" /38/ A on i vojske njegove bijahu se, bez ikakvog osnova, ponijeli na Zemlji i mislili su da nam neće biti vraćeni. /39/ Pa mi dohvatismo i njega i vojske njegove i u more ih bacismo; pogledaj kako su skončali nevjernici! /40/ A bili smo ih učinili vođama, koji su pozivali u ono zbog čega se ide u Vatru, a na Sudnjem danu niko im neće pomoći. /41/ I popratismo ih prokletstvom na ovome svijetu, a na onom svijetu bit će od svakog dobra udaljeni." /42/

Uzvišeni kazuje o Faraonovom nevjerstvu, nasilništvu i izmišljotinama kada za sebe, drznika, tvrdi da je bog, neka ga Allah, dž.š., prokune. Njegov narod ga je uslijed ograničenosti razuma i slabe pronicljivosti priznao takvim. Zbog toga je on rekao:

"O velikaši, ja ne znam da vi imate drugog boga osim mene", tj. dozivao ih je glasno, jasno im govoreći, te su mu se odazvali: "Čujemo i pokoravamo se!" Zbog toga ga je Uzvišeni Allah kaznio i učinio ga poukom drugima na dunjaluku i na ahiretu. Faraon se tako sučelio i sa Musaaom el-Kelimum govoreći mu:

"Ako budeš kao boga nekog drugog osim mene priznavao, sigurno ću te u tamnicu baciti" (26:29), i rekao je:

"a ti, o Harune, peći mi opeke i sagradi mi toranj da se popnem k Musaovu Bogu", tj. naredio je Harunu da pravi za njega pečene opeke za gradnju visokog tornja, pa ga je izgradio i nije bilo na ovome svijetu zgrade veće od toga tornja. Želio je da pokaže svojim podanicima da smatra lažnim ono što tvrdi Musa, koji poziva ih drugom bogu mimo Faraona, pa je zbog toga rekao:

"ja mislim da je on, zaista, lažac!", tj. kada kaže da postoji drugi bog osim Faraona.

Uzvišeni Allah kaže:

"A on i vojske njegove bijahu se, bez ikakvog osnova, ponijeli na Zemlji i mislili su da nam neće biti vraćeni", tj. bili su nasilnici, činili su razvratna djela i nijekali Sudnji dan, u vezi sa ovim Uzvišeni kaže:

"pa mi dohvatismo i njega i vojske njegove i u more ih bacismo", tj. potopili smo ih jednog jutra u moru i nije niko od njih ostao.

"pogledaj kako su skončali nevjernici! A bili smo ih učinili vođama, koji su pozivali u ono zbog čega se ide u Vatru", tj. to se odnosi na one koji su se pridržavali njihovog puta u nijekanju vjerovjesnika i lišavanju Tvorca od Njegovih svojstava, **"a na Sudnjem danu niko im neće pomoći"**, tj. doživjet će poniženje na oba svijeta.

"I popratismo ih prokletstvom na ovome svijetu", tj. učinio je da ih svi vjernici na ovome svijetu prokunu,

"a na onom svijetu bit će od svakog dobra udaljeni", tj. bit će, također, prokleti na Sudnjem danu.⁴⁹²

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى
الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا هَمَّكَ الْقُرُونُ الْأُولَى بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى
وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾

"I Mi smo Musau Knjigu dali, nakon što smo drevne narode uništili, da bude svjetlo ljudima, i uputstvo, i milost, da bi se opomenuli!" /43/

Uzvišeni obavještava o onome što je kao blagodat dao Svome robu i poslaniku Musaau el-Kelimu, neka je najbolji blagoslov i najpotpuniji spas sa njim, objavivši mu Tevrat nakon što su uništeni Faraon i njegovi velikaši. Uzvišeni Allah kaže:

"nakon što smo drevne narode uništili", tj. On nakon objavljivanja Tevrata nije kaznio cijeli ummet, nego je naredio vjericima da se bore protiv Allahovih neprijatelja (mušrika). Ibn-Džerir prenosi od Ebu-Se'ida

el-Hudrija hadis koji on vezuje za Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: /408/ "Allah nije uništio ni jedan narod kaznom sa Neba ni iz Zemlje, izuzev prije Musaa." Zatim se proćuo ajet:

"Mi smo Musau Knjigu dali, nakon što smo drevne narode uništili." Allah Uzvišeni kaže:

"da bude svjetlo ljudima, i uputstvo, i milost", tj. od sljepila i zablude, i uputa ka Istini i Milosti, putokaz za činjenje dobrih djela, **"da bi se opomenuli!"**, da bi se ljudi opomenuli putem Kur'ana i da bi slijedili Pravi put na osnovu njega.

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْعَرَبِ إِذْ قَضَيْنَا
إِلَى مُوسَى الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٣﴾ وَلَكِنَّا أَنشَأْنَا قُرُونًا
فَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُو عَلَيْهِمْ
آيَاتِنَا وَلَكِنَّا كَانُوا مُرْسِلِينَ ﴿٤٤﴾ وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا
وَلَكِن رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ لِنُنذِرَ قَوْمًا مِمَّا أَتَتْهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ
لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَوْلَا أَنْ تُصِيبَهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمْتِ
أَيْدِيَهُمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٦﴾

"Ti nisi bio na zapadnoj strani kada smo Musau poslanstvo povjerali, a nisi bio ni njegov suvremenik. /44/ Mi smo mnoge narode podigli i oni su dugo živjeli, a ti nisi boravio među stanovnicima Medjena da im

⁴⁹² Pogledaj komentar na kraju tumačenja 68. ajeta sure "Eš-Šuara".

kazuješ riječi Naše, nego ti Mi o njima kazujemo vijesti. /45/ Ti nisi bio pored brda kada su Musaa pozivali, ali Mi smo te poslali kao milost Gospodara tvoga da opominješ ljude kojima prije tebe nije došao niko ko bi ih opomenuo, da bi se opametili, /46/ i da ne reknu da ih stigne kazna zbog onoga što su počinili: 'Gospodaru naš, zašto nam nisi poslao poslanika; pa da dokaze Tvoje slijedimo i vjernici budemo?'" /47/

Uzvišeni ukazuje na jasan dokaz poslanstva Muhammeda, s.a.v.s., s obzirom na to da je on obaviješten o nepoznatim slučajevima iz prošlosti kao da je slušao i gledao ono što se dogodilo, mada je on nepismen čovjek, koji nije pročitao ništa iz knjiga i odrastao je, također, među nepismenim ljudima, a isto tako s obzirom na sve iz prošlosti o čemu je on obaviješten, kao što su životopisi Božijih poslanika i njihovih naroda kao što Allah Uzvišeni kaže u suri "Ta-ha":

"I tako, eto, kazujemo ti neke vijesti o onima koji su bili i nestali." (20:99) Ovo je rečeno nakon što je obaviješten o Musau, od početka do kraja, o tome kako mu je počela stizati objava i kako je Allah Uzvišeni govorio sa njim:

"Ti nisi bio na zapadnoj strani kada smo Musau poslanstvo povjerili", tj. ti nisi bio, o Muhammede, na zapadnoj strani brda na kojem je Allah Uzvišeni govorio sa Musauom iz stabla koje je istočno na ivici doline, **"a nisi bio ni njegov suvremenik"**, već ti je Allah, neka je Blagoslovljen i Uzvišen, objavio to da bude dokaz, jasan znak protiv generacija koje su živjele dugo vremena i zaboravile dokaze Allaha Uzvišenog i ono što je On objavio prethodnim poslanicima.

Allah Uzvišeni kaže:

"a ti nisi boravio među stanovnicima Medjena da im kazuješ riječi Naše", tj. ti nisi boravio među stanovnicima Medjena da im kazuješ riječi Naše u vrijeme kada si obaviješten o njihovom poslaniku Šu'ajbu i o onome što se desilo sa njegovim narodom, **"nego ti Mi o njima kazujemo vijesti"**, tj. nego smo ti Mi to objavili i poslali te ljudima kao vjerovjesnika.

"Ti nisi bio pored brda kada smo Musaa pozivali" Ebu-Abdurrahman En-Nesai' bilježi u dijelu o tefsiru u svom Sunenu da je Ebu-Hurejre, r.a., tumačeći ovaj ajet, rekao: "Pozvani ste, o umete Muhammedov, da vam dam prije nego što zatražite i da vam se odazovem prije nego što mi se molbom obratite." Prenosi se od Ibn-'Amra bin Džerira da rekao je da su to njegove riječi, (tj. Ebu-Hurejre), a Allah najbolje zna.

Allah Uzvišeni kaže: **"Mi smo te poslali kao milost Gospodara tvoga"**, tj. ti nisi bio svjedokom bilo čega od navedenog, nego ti je Allah Uzvišeni to

objavio i obavijestio te o tome, učinivši milost tebi i robovima time što te je poslao njima kao poslanika.

"Da opominješ ljude kojima prije tebe nije došao niko ko bi ih opomenuo, da bi se opametili", tj. da bi slijedili ono sa čime si im ti došao od Allaha, dž.š.,

"i da ne reknu, da ih stigne kazna zbog onoga što su počinili: 'Gospodaru naš, zašto nam nisi poslao poslanika'", tj. poslali smo te njima da bi iznio dokaz protiv njih i da bi bile opovrgnute njihove isprike kada im dođe kazna od Allaha Uzvišenog zbog njihovog nevjerstva, tada će ovi kao izgovor navoditi to da im nije došao poslanik niti opominjač, kao što je Allah Uzvišeni rekao:

"O poslanicima koji su radosne vijesti i opomene donosili, da im ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali." (4:165)

Allah Uzvišeni rekao je:

"O sljedbenici Knjige, došao vam je poslanik vaš, nakon što je neko vrijeme prekinuto slanje poslanika, da vam objasni, da ne biste rekli: 'Nije nam dolazio ni Onaj koji donosi radosne vijesti, ni Onaj koji opominje!'" (5:19)

O ovome postoje mnogobrojni ajeti.

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا أُوتِيَ مِثْلَ مَا أُوتِيَ مُوسَىٰ أَوْ لَمْ يَكُنْ وَإِنَّمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكُمْ لِكُفْرُونَ ﴿٤٨﴾ قُلْ فَأَنؤُا بِيْعْتَبِرْنَ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا أَتَّبِعُهُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٩﴾ فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَسْتَبِيعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن تَتَّبِعُ هُوَ بَعِيدٌ بِعِيدٍ هُدًى مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَهْدَى الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٠﴾ وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥١﴾

"A kad im dolazi Istina od nas, oni govore: 'Zašto mu nije dato onako isto kao što je dato Musau?' A zar oni, još davno, nisu porekli ono što je dato Musau?! Oni govore: 'Dvije čarolije, jedna drugu podržava', i govore: 'Mi ni u jednu ne vjerujemo!' /48/ Reci: 'Pa donesite vi od Allaha knjigu koja bolje, nego ove dvije, na Pravi put upućuje, nju bih slijedio, ako Istinu govorite!' /49/ Pa ako ti se ne odazovu, onda znaj da se oni povode jedino za strastima svojim, a ne Allahovom uputom?! Allah, doista, neće ukazati na Pravi put narodu koji sam sebi nepravdu čini./50/ A Mi im objavljujemo sve riječ po riječ, da bi razmislili." /51/

Uzvišeni Allah kazuje o narodu koji bi, ukoliko bi bio kažnjen prije nego što bi bio iznesen dokaz protiv njih, iznio isprike da im nije došao poslanik, a nakon što im dođe Istina od Njega, preko jezika Muhammeda, a.s., oni tvrdoglavo, prkosno i iz nevjerovanja kažu:

"Zašto mu nije dato onako isto kao što je dato Musau?" Mudžize kao što su štap, ruka, poplava, skakavci i druge njegove očite mudžize i nedvojbeni dokazi koje je Allah Uzvišeni izveo preko Musaa, a.s., kao dokaz i jasan znak Faraonu i njegovim glavešinama, a koje pored toga nisu na njih djelovale uopće, nego su nijekali Musaa i njegovog brata Haruna, kao što Uzvišeni kaže:

"...i njih dvojicu su lažljivcima proglasili, pa su uništeni bili." (23: 48)

Stoga ovdje kaže:

"A zar oni, još davno, nisu porekli ono što je dato Musau?!", tj. zar nisu ljudi porekli ono što je dato Musau od tih uzvišenih ajeta.

"Oni govore: 'Dvije čarolije, jedna drugu podržava'", misle na Tevrat i Kur'an, **"i govore: 'Mi ni u jednu ne vjerujemo!'"**, tj. ne vjeruju ni u Tevrat ni u Kur'an, niti u mnogobrojne stvari koje je Allah Uzvišeni učinio zajedničkim za Tevrat i Kur'an, kao što stoji u riječima Uzvišenog:

"Reci: 'Ko je objavio Knjigu koju je donio Musa, kao svjetlo i putokaz ljudima ... A ova Knjiga, koju objavljujemo, blagoslovljena je.'" (6:91-92)

Nužno je poznato onima koji imaju razuma da Uzvišeni Allah nije objavio ni jednu od mnogobrojnih Knjiga koje je objavio Svojim poslanicima, s.a.v.s., da je potpunija, obuhvatljivija, rječitija, veličanstvenija ili slavija od Knjige koju je objavio Muhammedu, s.a.v.s., a to je Kur'an. U pogledu slave i veličanstvenosti, poslije njega dolazi Knjiga koju je Uzvišeni Allah objavio Musau bin 'Imranu, a.s., tj. Tevrat, stoga Uzvišeni Allah kaže:

"Pa donesite vi od Allaha knjigu koja bolje, nego ove dvije, na Pravi put upućuje, nju bih slijedio, ako Istinu govorite!", tj. o onome u čemu se vi suprotstavljate Istini i ugledate se na neistinu. Uzvišeni Allah kaže:

"Pa ako ti se ne odazovu", tj. ako ne budu slijedili Istinu,

"onda znaj da se oni povode jedino za strastima svojim", bez ikakvog dokaza ili argumenta. **"A zar je iko gore zalutao od onoga koji slijedi strast svoju, a ne Allahovu uputu?"**, tj. bez dokaza iz Allahove Knjige,

"Allah, doista, neće ukazati na Pravi put narodu koji sam sebi nepravdu čini." Uzvišeni Allah kaže:

"A Mi im objavljujemo sve riječ po riječ", tj. obavještavamo Kurejše o onima koji su bili prije i šta smo učinili sa njima, **"da bi razmislili."**

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِمْ بِهِمْ
يُؤْمِنُونَ ﴿٢٣﴾ وَإِذْ أُنزِلَتْ عَلَيْهِمْ الْقُرْآنُ قَالُوا إِنَّا كُنَّا
مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ ﴿٢٤﴾ أُولَٰئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَيَدْرَءُونَ
بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٢٥﴾ وَإِذْ أَسْمِعُوا لِلْغَوَّ
أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنْ أَعْمَلَنا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَّمَ عَلَيْكُمْ
لَا بِنَعِيِّ الْجَاهِلِينَ ﴿٢٥﴾

"Oni kojima smo dali Knjigu prije Kur'ana, vjeruju u nju, /52/ a kada im se kazuje, govore: 'Mi vjerujemo u nj, on je Istina od Gospodara našeg, mi smo i prije bili muslimani.' /53/ Oni će dobiti dvostruku nagradu za to što trpe i što lijepim zlo uzvraćaju i što od onoga što im dajemo udjeljuju; /54/ A kad čuju besmislicu kakvu, od nje se okrenu i reknu: 'Nama naša djela, a vama vaša djela, mir vama! Mi ne želimo društvo neukih.'" /55/

Uzvišeni Allah kazuje o učenjacima, dobrim robovima, sljedbenicima Knjige, da su povjerovali u Kur'an, kao što Uzvišeni Allah kaže:

"Neki od sljedbenika Knjige čitaju je onako kako je objavljena, oni vjeruju u nju." (2:121) Uzvišeni još kaže:

"I svakako ćeš naći da su vjernicima najbliži prijatelji oni koji govore: 'Mi smo kršćani ... pa upiši i nas među one koji su posvjedočili.'" (5:82-83) Se'id ibn Džubejr kaže: "Objavljen je ovaj ajet u vezi sa sedamnaest svećenika koje je poslao Negus, nakon što su došli kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., on im je proučio:

"Ja-sin, tako mi Kur'ana mudrog" (36:1-2) dok nije završio, te su oni zaplakali i primili islam.

U vezi sa njima objavljeni su i ovi ajeti:

"Oni kojima smo dali Knjigu prije Kur'ana, vjeruju u nju, a kada im se kazuje, govore: 'Mi vjerujemo u nj, on je Istina od Gospodara našeg, mi smo i prije bili muslimani.'" Znači, prije ovog Kur'ana bili smo muslimani, vjerovali smo u Jednog Boga, bili iskreno odani Allahu, i odazivali Mu se.

Uzvišeni Allah kaže:

"Oni će dobiti dvostruku nagradu za to što trpe", tj. vjerovali su u prvu Knjigu, zatim u drugu, stoga, Najuzvišeniji od onih koji govore, kaže: **"zato što trpe"**, tj. na Putu su slijedenja istine. U "Sahihu" je zabilježeno da je Amir Eš-Ša'bi prenio od Ebu-Burdeta, a on od Ebu-Musa el-Ešarija da rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.: /409/ "Trojica će dobiti dvostruku nagradu: čovjek sljedbenik Knjige koji je

vjerovao svome Vjerovjesniku a zatim povjerovao meni, rob koji izvršava obaveze prema Allahu i prema svome gospodaru i čovjek koji ima robinju pa je odgaja i lijepo odgoji, zatim je oslobodi i oženi se njome."⁴⁹³

Uzvišeni Allah kaže: **"i što lijepim zlo uzvraćaju"**, tj. ne uzvraćaju zlo istom mjerom, već opraštaju i prelaze preko toga,

"i što od onoga što im dajemo udjeljuju", tj. u vidu propisanog zekata, te sadaka i dobrih djela, koje je preporučljivo činiti. Allah Uzvišeni kaže:

"A kad čuju besmislicu kakvu, od nje se okrenu", tj. ne zalaze među one koji se bave njome niti se druže s njima;

"i reknu: 'Nama naša djela, a vama vaša djela, mir vama! Mi ne želimo društvo neukih'", tj. kada im pristupi neki bezobziran neznanica i govori im o nečemu na što njima ne dolikuje odgovoriti, oni se okrenu od njega i ne uzvraćaju mu ružnim govorom poput njegovog, i od njih se čuje samo lijep govor.

Nakon što je spomenuo dolazak Negusovog izaslanstva Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i njihov prelazak na islam, Muhammed ibn Ishak kaže: "Nakon što su ustali iz medžlisa Allahovog Poslanika, ispriječio se pred njih Ebu-Džehl ibn Hišam u skupini Kurejša, te su im rekli: "Allah vas upropastio, o skupino konjanika! Vaš narod vas je poslao da im donesete vijesti o čovjeku (Muhammedu) i niste se ni primirili u medžlisu, a već ste napustili svoju vjeru i povjerovali mu." Oni su odgovorili: "Mir s vama, nećemo vam kriti i nama pripada ono na čemu smo, a vama ono na čemu ste vi. Nećemo naše duše udaljiti od dobra!"

إِنَّكَ لَا تَهْتَدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي
مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾ وَقَالُوا إِنَّا تَتَّبِعُ الْهُدَىٰ مَعَكَ
نُحِطُّ بِمَا أُرْسِنَا وَلَا تَمْنُنَ لَهُمْ مَحْرَمًا إِنَّنَا كَافِرُونَ ﴿٥٧﴾
رَزَقْنَا مِنْ لَدُنَّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

"Ti, doista, ne možeš uputiti na Pravi put onoga koga ti želiš da uputiš, Allah ukazuje na Pravi put onome kome On hoće, i On dobro zna one koji će Pravim putem poći; /56/ Oni govore: 'Ako s tobom budemo Pravi put slijedili, bit ćemo brzo iz rodnog kraja protjerani'; Zar im Mi ne pružamo priliku da borave u svetom i sigurnom mjestu gdje se, kao Naš dar, slivaju plodovi svakovrsni, međutim, većina njih ne zna." /57/

Uzvišeni Allah kaže Svome Vjerovjesniku, s.a.v.s.: **"Ti, doista"**, o Muhammede,

"ne možeš uputiti na Pravi put onoga koga ti želiš", tj. to nije tvoja dužnost, ti si dužan da priopćiš, a Allah upućuje na Pravi put onoga koga hoće, Njemu pripada duboka mudrost i neborivi dokazi, kao što Uzvišeni kaže:

"Ti nisi dužan da ih na Pravi put izvedeš, Allah izvodi na Pravi put koga On hoće." (2:272)

A onda rekao je:

"Ti, doista, ne možeš uputiti na Pravi put onoga koga ti želiš da uputiš, Allah ukazuje na Pravi put onome kome On hoće, i On dobro zna one koji će Pravim putem poći", tj. On najbolje zna ko će zaslužiti zabludu. Potvrđeno je u oba "Sahiha" da je ovaj ajet objavljen u vezi sa Ebu-Talibom, amidžom Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji ga je štitiio i pomagao, te bio među njegovim sljedbenicima, volio ga je mnogo, prirodnom, a ne šerijatskom ljubavlju. Kada mu se približila smrt i primakao zadnji čas, Allahov Poslanik, s.a.v.s., ga je pozvao vjeri i prihvatanju islama, međutim sudbina ga je preduhitrila ugrabivši ga iz njegovih ruku, te je ustrajao u nevjerstvu u kojemu je bio. A Allahu pripada savršena mudrost.

Ez-Zuhri kaže: "Prenio mi je Se'id ibn el-Musejjeb od svoga oca, a on je El-Musejjeb ibn Hazn el-Mahzumi, r.a., da rekao je: /410/ 'Pošto se Ebu-Talibu približio smrtni čas, došao mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., i našao kod njega Ebu-Džehla ibn Hišama i Abdullaha ibn Ebi-Umejje ibn Mugire. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'O amidža, reci: 'La Illahe Illalah!', riječi na osnovu kojih ću se za tebe zauzimati kod Allaha', Ebu-Džehl i Abdullah ibn Ebu-Umejje rekoše: 'O Ebu-Talibe, zar ćeš se odmetnuti od vjere Abdul-Mutallibove?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije prestao da mu sugerira i ponavlja te riječi sve dok nije naposljetku rekao da je on u Abdul-Mutallibovoj vjeri i odbio je da kaže 'La ilahe illalah!' Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Tako mi Allaha, tražit ću oprost za tebe dok mi ne bude zabranjeno'", pa je Uzvišeni Allah objavio:

"Vjerovjesniku i vjeroovjesnicima nije dopušteno da mole oprost za mnogobošce, makar im bili i rod najbliži." (9:113) A u vezi sa Ebu-Talibom je objavljeno:

"Ti, doista, ne možeš uputiti na Pravi put onoga koga ti želiš da uputiš, Allah ukazuje na Pravi put onome kome On hoće." Hadis bilježe Buharija i Muslim od Ez-Zuhrija, a ovako ga prenosi Muslim u svome "Sahihu".

Uzvišeni Allah rekao je:

"Oni govore: 'Ako s tobom budemo Pravi put slijedili, bit ćemo brzo iz rodnog kraja protjerani'", tj. bojimo se ako budemo slijedili uputu sa kojom si ti došao i budemo postupali suprotno od mušričkih arapskih plemena koja se nalaze oko nas,

⁴⁹³ Dopuna hadisu su riječi: "...i njemu pripadaju dvije nagrade." Hadis bilježe Buharija i Muslim.

da nam oni ne budu htjeli naškoditi uznemirujući nas i boreći se protiv nas, te da nas ne budu otimali gdje god se zadesimo. Uzvišeni Allah im je odgovorio:

"Zar im Mi ne pružamo priliku da borave u svetom i sigurnom mjestu", znači ovo što oni navode kao ispriku laž je i nelstina, jer ih je Uzvišeni Allah stvorio u sigurnoj zemlji, a Sveti hram siguran je otkako je sagrađen. Pa kako onda da im ovaj Hram bude siguran kad ne vjeruju i Allahu druge pripisuju, a da im nije siguran kada prihvate islam i slijede Istinu.

Allah Uzvišeni rekao je: **"gdje se slivaju plodovi svakovrsni"**, tj. od svih plodova, kao i trgovačke robe i imetka, **"kao Naš dar"**, tj. od Nas;

"međutim, većina njih ne zna", te su zbog toga rekli ono što su rekli.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ

بَطْنٍ مَعِيشَتَهَا فَمِنْكَ مَسَلِكُهُمْ لَمْ تَسْكُرْ مِنْ بَعْدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ ﴿٥٨﴾ وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ حَتَّىٰ يَبْعَثَ فِي أُمَمٍ رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَىٰ إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ ﴿٥٩﴾

"A koliko smo Mi sela i gradova uništili, čiji su stanovnici u životu objesni bili! Eno domova njihovih, malo ko, poslije njih, navrati u njih, Nama su ostali. /58/ A Gospodar tvoj nikad nije naselja uništavao dok u njihov glavni grad poslanika ne bi poslao, koji im je dokaze Naše kazivao. I Mi smo onda naselja uništavali kada su stanovnici njihovi nasilnici bili." /59/

Uzvišeni Allah aludira na stanovnike Meke kada kaže: **"A koliko smo mi sela i gradova uništili, čiji su stanovnici u životu objesni bili!"**, tj. bili su razvrtni i nijekali su Allahovu blagodat u opskrbi koju im je podario, kao što Uzvišeni kaže:

"Allah navodi kao primjer grad, siguran i spokojan, kome je u obilju dolazila hrana sa svih strana, a koji je nezahvalan na Allahovim blagodatima bio, pa mu je Allah, zbog onoga što je radio, dao da iskusi i glad i strah" (16:112), do riječi: "i njih je stigla kazna zato što su nepravedni bili." /16:113/

U vezi s ovim Uzvišeni rekao je:

"Eno domova njihovih, malo ko, poslije njih, navrati u njih", tj. zameo se trag njihovim kućama, pa se vide samo boravišta njihova.

"Nama su ostali", tj. razrušili su se, te u njima nema nikoga. Uzvišeni rekao je:

"A Gospodar tvoj nikad nije naselja uništavao dok ne bi poslao u njihov glavni grad", tj. prijestolnicu

"poslanika, koji im je dokaze Naše kazivao", uspostavio je dokaz protiv njih pomoću Istine koja mu je objavljena.

Kaže se o riječima Uzvišenog: **"dok u njihov glavni grad poslanika ne bi poslao"**, tj. u Meku. U riječima Uzvišenog:

"poslanika koji im je dokaze Naše kazivao", dokaz je da je naš poslanik Muhammed, s.a.v.s., poslan svim naseljima, arapskim i nearapskim, a dokaz upotpunjuju riječi Uzvišenog:

"I ne postoji ni jedno naselje koje Mi prije Sudnjeg dana nećemo uništiti ili ga teškoj mucu izložiti, to je u Knjizi zapisano." (17:58) Poslanstvo Poslanika, koji nije umio čitati ni pisati, učinio je za sva naselja, a u "Sahihima" Buharije i Muslima prenosi se od Vjerovjesnika, neka je salavat i selam na njega, da rekao je: /411/ "Poslan sam crvenom i crnom!" Zbog toga je sa njim završena misija nubuveta i risaleta, pa poslije njega nije bilo ni jednog nebija niti resula, već vjerozakon koji je on donio ostaje do Sudnjeg dana.

وَمَا أُوتِينَاهُ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَّعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّا لَهَا وَمَاعَدَّا لِلَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ أَفْلا تَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾ أَمْ نَعِدُّكَ وَعْدًا حَسَنًا فَمَا هُوَ لِقَائِهِ كَمَنْ مَتَّعْنَاهُ مَتَّعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦١﴾

"Sve što vam je darovano samo su naslade i ukrasi u životu na ovom svijetu, a ono što je u Allaha bolje je i trajno je. Zašto se ne opametite? /60/ Kako može biti jednak onaj kome smo lijepu nagradu obećali, i koju će dobiti, i onaj kome smo dali da se naslađuje u životu na ovome svijetu, a koji će poslije, na onome svijetu, u Vatru bačen biti." /61/

Uzvišeni obavještava o beznačajnosti ovoga svijeta, te o bezvrijednosti, lažnosti i prolaznosti koju nosi sa sobom naspram trajne blagodati na budućem svijetu, koju je Uzvišeni Allah pripremio za Svoje dobre robove. Isto tako Uzvišeni kaže:

"A ono što ima u Allaha bolje je za one koji budu dobri." (3:198)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /412/ "Tako mi Allaha, život je na ovome svijetu u odnosu na buduću svijet isto kao kada bi neko od vas zamočio svoj prst u more, pa neka pogleda šta će slijediti iza toga."

Uzvišeni rekao je: **"zašto se ne opametite?"**, tj. zašto se ne opametite i date prednost ahiretu nad dunjalukom? Uzvišeni rekao je:

"Kako može biti jednak onaj kome smo lijepu nagradu obećali, i koju će dobiti, i onaj kome smo dali da se naslađuje u životu na ovom svijetu, a koji će poslije, na onom svijetu, u Vatru ubačen biti", tj. kako može biti jednak onaj ko je vjernik, vjeruje u nagradu koju mu je Uzvišeni Allah obećao za dobra djela, i onaj ko je nevjernik i lažnim smatra susret sa Uzvišenim Allahom, Njegovo obećanje i Njegovu prijetnju, te je uživao na ovom svijetu mali broj dana,

"a koji će, poslije, na Sudnjem danu u Vatru ubačen biti", tj. bit će od onih koji će iskusiti patnju.

وَيَوْمَئِذٍ يَدْعُهُمْ فَيَقُولُ أَيُّ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٦﴾
 قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْنَا بِنِعْمَتِكَ
 كَمَا أَنْعَمْتَ بِنِعْمَتِكَ مَا كَانُوا لَنَا بِعِبَادُونَ ﴿٦٧﴾ وَقِيلَ ادْعُوا
 شُرَكَاءَكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ
 كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴿٦٨﴾ وَيَوْمَئِذٍ يُرْمَى يَقُولُونَ مَاذَا آجَزْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٩﴾
 فَمَيِّتْ عَلَيْهِمُ الْآبَاءَ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿٧٠﴾ فَأَمَّا مَنْ نَابَ
 وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَحَسَىٰ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿٧١﴾

"A na Dan kad ih On pozove i upita: 'Gdje su oni koje ste Meni ravnim smatrali?' /62/ reci će oni na kojima će se riječ obistiniti: 'Gospodaru naš, ove što smo na stranputicu naveli, naveli smo zato što smo i sami na stranputici bili, mi ih se pred Tobom odričemo, oni se nama nisu klanjali' /63/ 'Pozovite božanstva vaša!', reci će im se, pa će ih oni pozvati, ali im se oni neće odazvati i patnju će doživjeti i zažalit će što na Pravom putu nisu bili. /64/ A na Dan kad ih On pozove i upita: 'Šta ste poslanicima odgovorili?', /65/ tog Dana oni neće znati šta će odgovoriti, pa ni jedan drugog neće ništa pitati. /66/ A Onaj Koji se bude pokajao, i koji bude vjerovao, i koji bude dobra djela činio, on će postići šta je želio. /67/

Uzvišeni obavještava o onome čime će koriti nevjernike i mnogobošce na Sudnjem danu tako što će ih dozivati, govoreći:

"Gdje su oni koje ste Meni ravnim smatrali?" Znači, gdje su božanstva koja ste obožavali, kao što su kipovi i oni koje ste ravnim smatrali Uzvišenom Allahu, da li će vam pomoći ili zaštititi vas? Ovo je u smislu prekoravanja i prijetnje.

Uzvišeni Allah, također rekao je:

"A doći ćete Nam pojedinačno, onakvi kakve smo vas prvi put stvorili, napustivši dobro

koje smo vam bili darovali. Mi ne vidimo s vama božanstva vaša koja ste Nemu ravnim smatrali, pokidane su veze među vama i nema vam onih koje ste posrednicima držali." (6:94)

Uzvišeni Allah rekao je: **"reci će oni na kojima će se riječ obistiniti"**, tj. šejtani, nepokorni i oni koji su pozvali u nevjerstvo.

"Gospodaru naš, ove što smo na stranputicu naveli, naveli smo zato što smo i sami na stranputici bili, mi ih se pred Tobom odričemo, oni se nama nisu oduprli." Posvjedočit će da su ih oni zaveli, te da su ih ovi slijedili. Zatim će se ograditi od njihovog obožavanja, kao što Uzvišeni Allah kaže:

"Oni kao zagovornike nekakva božanstva, a ne Allaha, uzimaju. A ne valja tako! Božanstva će poreći da su im se klanjali i bit će im protivnici." (19:81-82) Uzvišeni rekao je:

"Pozovite božanstva vaša!, reci će im se", tj. da vas izbave iz stanja u kome se nalazite, kao što ste se uzdali u njih na dunjaluku;

"pa će ih oni pozvati, ali im se oni neće odazvati i patnju će doživjeti", tj. uvjerit će se da neizbježno idu u Vatru.

Uzvišeni rekao je: **"i zažalit će što na Pravom putu nisu bili"**, tj. dok budu gledali patnje zaželit će da su bili na Pravom putu. Uzvišeni rekao je:

"A na Dan kad ih On pozove i upita: 'Šta ste poslanicima odgovorili?'" Kao što će rob Božiji biti pitan u kaburu: "Ko je tvoj Gospodar, ko ti je poslanik i šta ti je vjera?", pa će vjernik izgovoriti šehadet, a nevjernik će odgovoriti: "Ja ne znam!" Zbog ovoga on na Sudnjem danu neće imati drugog odgovora do šutnje, jer onaj ko je bio slijep na ovome svijetu bit će slijep i na budućem svijetu i daleko od svakog dobra, pa zbog toga Uzvišeni kaže:

"Tog Dana oni neće znati šta će odgovoriti, pa ni jedan drugog neće ništa pitati." Mudžahid kaže: "Neće imati dokaza, pa oni neće jedan drugoga pitati o rodbinskim vezama." Uzvišeni Allah rekao je:

"A Onaj Koji se bude pokajao, i koji bude vjerovao, i koji bude dobra djela činio", tj. na Sudnjem danu, sigurno će mu od Allaha doći odgovarajuća nagrada koja će se sigurno dogoditi Allahovom dobrotom i milošću.

وَرَبُّكَ يَخْلُقُ

مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾
 وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٦٩﴾ وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

لَهُ الْمُلْكُ فِي الْأُولَىٰ وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾

"Gospodar tvoj stvara šta hoće, i On odabira. Oni nemaju pravo da biraju. Uzvišen neka je

Allah i vrlo visoko iznad onih koje s Njim izjednačuju! /68/ Gospodar tvoj zna ono što srca njihova kriju i ono što oni iskazuju. /69/ On je Allah, drugog osim Njega nema; Njemu neka je hvala i na ovom i na onom svijetu! Samo On sudi i Njemu ćete se vratiti!" /70/

Uzvišeni kazuje da je On Jedini Koji stvara i odabira. Nema nikoga ko može da Mu osporava ili drugačije presudi.

Uzvišeni rekao je:

"Gospodar tvoj stvara šta hoće, i On odabira", tj. ono što hoće, bilo da se radi o stvarima iz domena dobra ili zla, o svemu odlučuje On. Riječi Uzvišenog:

"oni nemaju pravo da biraju", su kao riječi Uzvišenog: **"Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo da po svom nahodanju postupe."** A Riječi Uzvišenog:

"Uzvišen neka je Allah i visoko iznad onih koje s Njim izjednačuju", tj. kipova, koji niti šta stvaraju niti odabiraju.

Zatim Uzvišeni kaže:

"Gospodar tvoj zna ono što srca njihova kriju i ono što oni iskazuju", tj. zna ono što skrivaju dubine duše, srca i svijesti i ono šta javno iskazuju sveukupni postupci, putem njihovog manifestiranja. Uzvišeni kaže:

"On je Allah, drugog boga osim Njega nema", tj. Jedini je u božanstvenosti, te nema ništa što se obožava da je poput Njega, kao što nema ni gospodara izuzev Njega.

"Njemu neka je hvala i na ovom i na onom svijetu!", tj. u svemu što On uradi, Svojom pravednošću i mudrošću, svake je hvale vrijedan. **"Samo On sudi",** tj. nema niko ko može drugačije presuditi Njegovoj sili, nadmoći, mudrosti i milosti;

"i Njemu ćete se vratiti!" svi na Sudnjem danu, pa će svako biti nagrađen ili kažnjen za svoja dobra, odnosno loša djela i neće Mu biti skrivena ni jedna tajna u njihovim djelima.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ
 إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِضِيَاءٍ أَوْ لَيْلٍ فَلَا تَرَوْنَ شَيْئًا وَنُزَعًا مِّنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا
 قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِضِيَاءٍ أَوْ لَيْلٍ فَلَا تَرَوْنَ شَيْئًا وَنُزَعًا مِّنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا
 قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِضِيَاءٍ أَوْ لَيْلٍ فَلَا تَرَوْنَ شَيْئًا وَنُزَعًا مِّنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا
 قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِضِيَاءٍ أَوْ لَيْلٍ فَلَا تَرَوْنَ شَيْئًا وَنُزَعًا مِّنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا

"Reci: 'Kazite vi meni, ako bi Allah dao da vam noć potraje vječno, do Sudnjeg dana, koji bog bi vama, osim Allaha, svjetlo dao? Zar ne čujete?!' /71/ Reci: 'Kazite vi meni, ako bi Allah dao da vam dan potraje vječno, do

Sudnjeg dana, koji bi bog vama, osim Allaha, noć dao da u njoj otpočinete? Zar ne vidite?!' /72/ Iz Milosti Svoje On vam je dao noć i dan; da se u njoj odmarate a da iz dobara Njegovih privređujete i da zahvalni budete." /73/

Allah Uzvišeni pojačano navodi Svojim robovima da im je potčinio noć i dan, bez kojih im ne bi bio moguć opstanak, i objašnjava da je učinio noć vječnom, nanio bi im teškoću time i uhvatila bi ih dosada i zlovolja. Zbog toga je Uzvišeni rekao:

"koji bog bi vama, osim Allaha, svjetlo dao?" pomoću kojeg vidite i opažate.

"Zar ne čujete?!" Također, da je učinio dan vječnim, učinio bi im teškoću i bili bi umorni od kretanja i posla, zbog toga je Uzvišeni rekao:

"koji bi bog vama, osim Allaha, noć dao da u njoj otpočinete?", tj. odmorite se od kretanja i poslova.

"Zar ne vidite?! Iz Milosti Svoje", prema vama, **"On vam je dao noć i dan",** tj. stvorio i jedno i drugo, **"da se u njoj odmarate",** tj. u noći, **"a da iz dobara Njegovih privređujete",** tj. danju, **"i da zahvalni budete",** tj. da zahvaljujete Uzvišenom Allahu svim vrstama ibadeta i pokornosti, i noću i danju, i koga promaši nešto u jednom stići će ga u drugom.

Kao što je Uzvišeni Allah rekao:

"On čini da se noć i dan smjenjuju, to je poruka za onoga koji hoće da razmisli ili želi da bude blagodaran." (25:62) O ovoj temi postoje mnogobrojni ajeti.

وَيَوْمَ نَدَّاهُمْ بَغِيظًا
 أَنْ شُرَكَاءَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ لَئِنْ كُنَّا إِلَّا لَنُفَكِّرَنَّ
 قُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ فَعِلُوا الْاِحْتِجَابَ وَصَلَّاهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

"A na Dan kad ih on pozove i upita: 'Gdje su oni koje ste Meni ravnim smatrali?' /74/ Iz svakog naroda dovest ćemo svjedoka i reći: 'Dajte svoj dokaz!', i oni će saznati da je Bog jedino Allah, a neće im biti onih koje su izmišljali." /75/

Ovo je poziv Uzvišenog, u stilu prijekora, onima koji su obožavali nekoga drugog osim Allaha. On ih otvoreno poziva, pa kaže:

"Gdje su oni koje ste Meni ravnim smatrali?", na dunjaluku.

"Iz svakog naroda dovest ćemo svjedoka", tj. vjerovjesnika.

"Dajte svoj dokaz!"; za valjanost vaših molitvi u mnogoboštvu;

"*i oni će saznati da je Bog jedino Allah*", da nema drugog boga osim Njega, te neće ništa izustiti, "*a neće im biti onih koje su izmišljali*", tj. nestat će i neće im biti od koristi.

* إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ وَآتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ بِالْعُصْبَةِ أُولَى الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ ﴿٧٦﴾ وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿٧٧﴾

"*Karun je iz Musaova naroda bio, pa ih je tlačio, a bili smo mu dali toliko blaga da mu je ključeve od njega teško mogla nositi gomila snažnih ljudi. 'Ne budi obijestan jer Allah ne voli one koji su obijesni!', govorili su mu ljudi iz naroda njegova, /76/ 'i nastoj da time što ti je Allah dao stekneš onaj svijet, a ne zaboravi ni svoj udio na ovom svijetu i čini drugima dobro, kao što je Allah tebi dobro učinio, i ne čini nered po Zemlji, jer Allah ne voli one koji nered čine.' /77/*

Uzvišeni rekao je: "*Karun je iz Musaova naroda bio*", tj. sin njegovog amidže. Uzvišeni rekao je: "*a bili smo mu dali toliko blaga*", tj. imetka,

"*da mu je ključeve od njega teško mogla nositi gomila snažnih ljudi*", zbog mnogobrojnosti i težine.

Uzvišeni rekao je:

"*ljudi iz naroda njegova govorili su mu: 'Ne budi obijestan jer Allah ne voli one koji su obijesni!'*" tj. one koji su razuzdani i nezahvalni, pa ne zahvaljuju Allahu Uzvišenom na onome što im je dao.

Uzvišeni kaže:

"*i nastoj da time što ti je Allah dao stekneš onaj svijet, a ne zaboravi ni svoj udio na ovom svijetu*", tj. u onome što je Allah Uzvišeni dozvolio od jela, pića, odjeće, žena i stanova; ti imaš dužnosti prema tvome Gospodaru, dužnosti prema sebi samome, dužnosti prema svojoj porodici i prema svojoj supruzi, pa daj svakome njegovo pravo; "*i čini drugima dobro, kao što je Allah tebi dobro učinio*", tj. čini dobro Njegovim stvorenjima kao što je On tebi učinio dobro;

"*i ne čini nered po Zemlji*", tj. nemoj da ti težnje i ambicije budu da činiš nered po Zemlji i loše činiš Allahovim stvorenjima,

"*jer Allah ne voli one koji nered čine.*"

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ
عِنْدِي أَلَمْ يَعْلَمِ أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ
قُوَّةً وَأَكْفَرَ جَمْعًا وَلَا يَسْتَلْ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٧٨﴾

"*Ovo što imam stekao sam saznanjem svojim, tako ja mislim*", govorio je on. *A zar nije znao da je Allah prije njega već uništio neke narode koji su bili od njega jači i koji su bili više nakupili, a zločinci neće o grijesima svojim ni ispitivani biti.*" /78/

Uzvišeni kazuje o Karunovu odgovoru njegovom narodu dok su ga savjetovali i upućivali na dobro:

"*Ovo što imam stekao sam saznanjem svojim, tako ja mislim*", tj. ja ne osjećam potrebu za onim što vi govorite, Uzvišeni Allah mi je podario ovaj imetak znajući da ga ja zaslužujem i iz ljubavi Njegove prema meni; Njegova odredba je da mi je to podareno na osnovu toga što Allah zna da sam ja toga dostojan. Ovo mi je dato zato što sam to zaslužio.

"*Kad čovjeka kakva nevolja snađe, Nama se moli, a kad mu Mi poslije blagodat pružimo, onda govori: 'Ovo mi je dato zato što sam zaslužio!'*" (39:49), tj. na osnovu toga što me Allah zna, što zna da sam za to zaslužan.

A Allah Uzvišeni mu je odgovorio na tvrdnju da mu Bog posvećuje pažnju time što mu je dao imetak:

"*A zar nije znao da je Allah prije njega već uništio neke narode koji su bili od njega jači i koji su bili više nakupili*", tj. i prije je bilo onih koji su imali više imetka nego on, a to nije bilo iz naše ljubavi prema njima. I On ih je, pored toga, već uništio, zbog toga što su bili nevjernici i nisu bili zahvalni. Stoga Uzvišeni Allah kaže:

"*a zločinci neće o grijesima svojim ni ispitivani biti*", tj. zbog velikog broja grijeha.

فَفَرَحَ عَلَىٰ قَوْمِهِ
فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ
قَارُونَ إِنَّهُ لَمُذْهِبٌ عَظِيمٌ ﴿٧٩﴾ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَلِكُ ثَوَابُ
اللَّهِ خَيْرٌ لِمَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلَقَّهَا إِلَّا الصَّابِرُونَ ﴿٨٠﴾

"*I izide on pred narod svoj u svom sjaju. 'Ah, da je i nama ono što je dato Karunu!', govorili su oni koji su čeznuli za životom na ovom svijetu, 'on je, uistinu, presretan!' /79/ 'Teško vama', govorili su učeni, 'onima koji vjeruju i čine dobra djela bolja je Allahova nagrada, a bit će samo strpljivima pružena.' /80/*

Karun je jednog dana izašao u svom sjaju i svojoj blistavoj raskoši. Nakon što su ga ugledali oni koji vole ovaj svijet poželjeli su da je i njima poput toga:

"Ah, da je i nama ono što je dato Karunu!", govorili su oni koji su čeznuli za životom na ovom svijetu, **"on je, uistinu, presretan!"**, tj. data mu je ogromna sreća. Tada su oni koji su bili učeni i bogobojažni odgovorili:

"Teško vama! Onima koji vjeruju i čine dobra djela bolja je Allahova nagrada", tj. Džennet, od onoga što ni jedino oko nije vidjelo i ni jedno uho čulo, niti je palo na um ni jednom čovjeku. Uzvišeni rekao je: **"a bit će samo strpljivima pružena"**, onima koji su strpljivi prema ljubavi za ovim svijetom i koji žude za onim svijetom.

فَسَنَابِهِ
وَيَدَارِهِ الْأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِتْنَةٍ يَنْصُرُوهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ
الْمُنْصَرِينَ ﴿٨١﴾ وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ يَهُودُومٌ وَإِذَا كَانَ لِلَّهِ
يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْلَا أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا
لَخَسَفَ بِنَا وَيُكَافَهُ لَأَفْلَحَ الْكُفْرُونَ ﴿٨٢﴾

"I Mi smo i njega i dvorac njegov u zemlju utjerali, i niko ga od Allahove kazne nije mogao odbraniti, a ni sam sebi nije mogao pomoći. /81/ A oni koji su ranije priželjkivali da su na njegovom mjestu stadoše govoriti: 'Zar ne vidite da Allah daje obilje onom od robova Svojih kome On hoće, a i da uskraćuje! Da nam Allah nije milost Svoju ukazao i nas bi u zemlju utjerao. Zar ne vidite da nezahvalnici nikad neće uspjeti!'" /82/

Nakon što je Uzvišeni spomenuo oholost Karuna u njegovom sjaju i gordosti prema svome narodu, te nepravilno postupanje prema njima, naveo je iza toga da je on i njegov dvorac u zemlju utjeran. Pouzdano je navedeno u Buharijinom "Sahihu" da je Salim prenio od svoga oca da je Resulullah, s.a.v.s., rekao: /413/ "Neki je čovjek vukao svoj ogrtač pa je bio utjeran u zemlju i on će tonuti u nju do Sudnjeg dana." Navodi se da je povod Karunove propasti bila dova Musaa, Allahovog Poslanika, a.s. Postoji razilaženje u pogledu razloga. Od Ibn-Abbasa i Es-Suddija prenosi se da je Karun dao jednoj prostitutki nešto imetka da osumnjiči Musaa, a.s., u vezi s njom, te je tako učinila. Pa je Musa, a.s., zadrhtao od straha, zatim joj se obratio, nakon što je klanjao dva rekata, zatraživši od nje da se zakune Allahom Uzvišenim i kaže Istinu, te je rekla da ju je Karun nagovorio na to, i rekla je: "Tražim oprost od Allaha i kajem Mu se!" Musa je pao na sedždu i zatražio od Allaha da mu

pomogne u vezi sa Karunom, pa mu je Allah objavio da je naredeno zemlji da mu bude pokorna u vezi sa njim, te je Musa naredio zemlji da proguta njega i njegovu kuću, i to se dogodilo:

"i niko ga od Allahove kazne nije mogao odbraniti, a ni sam sebi nije mogao pomoći." Nije mu koristio njegov imetak, niti ono što je sakupio, niti sluge njegove, niti njegovi robovi. Oni ga nisu mogli obraniti od Allahove osvete, patnje koju je On pripremio i stroge kazne, niti je on mogao pomoći sam sebi, tako da mu nije bilo pomoći od njega samog, niti od bilo koga drugog. Uzvišeni rekao je: **"A oni koji su ranije priželjkivali da su na njegovom mjestu stadoše govoriti"**, tj. koji su ga gledali u svim njegovim ukrasima i govorili:

"Ah, da je i nama ono što je dato Karunu, on je, uistinu, presretan!" nakon što je utjeran u zemlju počeli su govoriti:

"Zar ne vidite da Allah daje obilje onom od robova Svojih kome On hoće, a i da uskraćuje!", tj. imetak nije znak da je Allah Uzvišeni zadovoljan sa vlasnikom istog. Slično se navodi u merfu-hadis u koga prenosi Ibn-Mes'ud: /414/ "Uistinu je Allah podijelio među vama vaše moralne vrijednosti kao što je podijelio vaše opskrbe, i Allah, uistinu, daje imetak onome koga voli i koga ne voli, a iman ne daje do onome koga voli."

Uzvišeni Allah rekao je:

"Da nam Allah nije milost Svoju ukazao i nas bi u zemlju utjerao", kao što je uradio sa Karunom jer smo mi željeli da budemo poput njega.

"Zar ne vidite da nezahvalnici nikad neće uspjeti?", imali su na umu da je on nevjernik, a nevjernici neće uspjeti kod Allaha, ni na ovom ni na budućem svijetu. Gramatičari su se razilazili u pogledu značenja riječi Uzvišenog Allaha: **"zar ne vidite?"**, te o ovome postoji više mišljenja od kojih je, kaže Džerir, najjače ono koje je iznio Katade, tj. "zar ne vidiš da."

نَلَّكَ الدَّارَ الْآخِرَةَ نَجْعَلَهَا
لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فِسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾ مَنْ
جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا
السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

"Taj drugi svijet dat ćemo onima koji ne žele da se na Zemlji ohole i da nered čine, a one koji se Allaha boje čeka sretan kraj. /83/ Onaj ko učini dobro djelo, dobit će bolju nagradu za njega, a onaj ko uradi zlo, pa oni koji budu zlo radili, bit će tačno prema zasluži kažnjeni." /84/

Uzvišeni obavještava da su budući svijet i njegove vječne blagodati namijenjeni Njegovim robovima, skrušenim vjernicima koji ne žele da se na Zemlji ohole, tj. da se uzdižu nad ostalim stvorenjima, veličaju sami sebe i koji ne pokazuju svoju moć, niti loše postupaju prema ostalima, čineći grijeh. U sahih-hadisima se bilježi pouzdana predaja da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /415/ "Uistinu mi je objavljeno da budete međusobno skrušeni, tako da se ne oholi jedan nad drugim, niti da jedan drugom nepravdu čini."

A ako neko želi samo da uljepša svoj izgled u tome nema ništa loše; pouzdana predaja glasi: /416/ "Neki čovjek rekao je: 'O Allahov Poslanice, ja bih volio da moj ogrtač bude lijep i da moje papuče budu lijepe, da li to spada u oholost?' On je rekao: 'Ne, Allah je lijep i voli ljepotu.'" Uzvišeni je rekao:

"Onaj ko dođe sa dobrim djelom", tj. na Sudnjem danu,

"dobit će bolju nagradu", tj. Allahova nagrada je višestruka u odnosu na dobra djela roba, a kako ga tek Allah mnogostruko uvećava, no to je rezultat Njegove dobrote. Zatim Uzvišeni kaže:

"a onaj ko uradi zlo, pa oni koji budu zlo radili, bit će tačno prema zaslugi kažnjeni", ovo je rezultat dobrote i pravde.

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَيْهِ
مَعَادٌ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَفَزَحْنًا فِي صُلْبِ الْمُبِينِ ﴿٨٥﴾ وَمَا كُنْتُ
تَرْجُو أَنْ يُتَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِنِّي رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا
لِّلْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾ وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنزِلَتْ إِلَيْكَ وَادْعُ إِلَىٰ
رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا
هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

"Onaj Koji ti objavljuje Kur'an sigurno će te vratiti na onaj svijet. Reci: 'Gospodar moj dobro zna ko je na Pravom putu i ko je u očitoj zabludi.' /85/ Ti nisi očekivao da će ti Knjiga biti objavljena, ali ona ti je objavljena kao milost Gospodara tvoga, zato nikako ne budi nevjernicima saučesnik! /86/ I neka te oni nikako ne odvrte od Allahovih riječi, kada ti se objave, i pozivaj Gospodaru svome i nikako ne budi od onih koji druge Njemu smatraju ravnim! /87/ I ne klanjaj se, pored Allaha, drugom bogu! Nema boga osim Njega! Sve će, osim Njegovog lica propasti! On će suditi i Njemu ćete se povratiti!" /88/

Uzvišeni Allah obraća se Svome Poslaniku, neka je salavat i selam Božiji na njega, naređujući mu da priopći ono što mu je poslano i da uči Kur'an ljudima i

obavještava ga da će ga sigurno vratiti na mjesto povratka, a to je onaj svijet, te će ga pitati o odgovornosti poslanstva koje mu je povjereno. Stoga Uzvišeni Allah kaže:

"Onaj Koji ti objavljuje Kur'an sigurno će te vratiti na mjesto povratka", tj. Onaj Ko ti je obaveznim učinio da ga dostaviš ljudima, **"sigurno će te vratiti na mjesto povratka",** tj. na Sudnji dan, pa će te pitati o tome, kao što Uzvišeni Allah kaže:

"I sigurno ćemo pitati one kojima smo poslanike slali, a pitat ćemo, doista, i poslanike." (7:6)

Buharija u objašnjenju u svome "Sahihu" navodi od Ibn-Abbasa: "u Meku", a tako prenosi i Nesai u tefsiru svoga "Sunena", kao i Ibn-Džerir. Poput njih prenosi i El-'Avfi od Ibn-Abbasa: "Sigurno će te vratiti na mjesto povratka", tj. sigurno će te vratiti u Meku, kao što te je i izveo iz nje.

Prenosi Ibn Ebi-Hatim od Neima el-Karija da je on u pogledu riječi Uzvišenog Allaha:

"sigurno će te vratiti na mjesto povratka" rekao da se to odnosi na Jerusalem. Ovo Allah najbolje zna, a odnosi se na stav onih koji to tumače sa Sudnjim danom, jer je Jerusalem zemlja gdje će se ljudi sakupiti i biti ponovno proživljani, a Allah je Onaj Koji zna pravi odgovor.

Zajedničko svih mišljenja je da je Ibn-Abbas to nekada tumačio kao njegovo vraćanje u Meku, a to je osvojenje Meke, koje je kod Ibn-Abbasa predstavljalo znak da se Božijem Poslaniku, s.a.v.s., približio suđeni čas. Ibn-Abbas tumačio je suru:

"Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu" da je to suđeni čas za Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da mu najavljuje smrt. Nekada je to Ibn-Abbas tumačio kao Sudnji dan, a nekada kao Džennet. Sva su mišljenja međusobno približna i svode se na to da je Sudnji dan "mjesto povratka".

Uzvišeni rekao je:

"Reci: 'Gospodar moj dobro zna ko je na Pravom putu i ko je u očitoj zabludi', tj. Gospodar moj zna ko je od vas na Pravom putu i da li sam ja na Pravom putu, a saznat ćete koga čeka sretan kraj. Zatim Uzvišeni, podsjećajući Svoga Vjerovjesnika na veliku blagodat koju je podario njemu i svim robovima kada im ga je učinio Poslanikom, kaže: **"Ti nisi očekivao da će ti Knjiga biti objavljena",** tj. nisi pretpostavljao prije nego što ti je data Objava da će ti biti objavljena,

"ali ona ti je objavljena kao milost Gospodara tvoga", tj. Objava ti je data samo kao milost Uzvišenog Allaha prema tebi i prema svim robovima, zbog tebe, pa ti je stoga dodjeljena ova velika blagodat: **"zato nikako ne budi saučesnik",** tj. pomagač **"nevjernicima",** nego se razdvoji od njih, odbaci ih i okreni im leđa.

"I neka te oni nikako ne odvrte od Allahovih riječi, kada ti se objave", tj. nemoj da

na tebe utječe to što oni odvrćaju ljude od toga da te slijede, neka te to ne brine jer Allah uzdiže tvoju riječ, podržava tvoju vjeru i uzdiže je nad ostalim vjerama. Stoga Uzvišeni Allah kaže: **"i pozivaj Gospodaru svome"**, tj. da se jedino On obožava i da Mu se ne pripisuje drug; **"i nikako ne budi od onih koji druge Njemu smatraju ravnim!"**

Uzvišeni rekao je: **"I ne klanjaj se, pored Allaha, drugom bogu!"**, tj. ne smatraj nikoga osim Njega dostojnim božanstvenosti. Uzvišeni kaže:

"Sve će, osim Njegovog lica, propasti!", dajući do znanja da je On Stalni, Vječni, Vječno Živi, Koji ne umire, a pod riječju **"lice"** podrazumijeva bit, tj. sve će propasti osim Njega. Svaka bit je prolazna i kratkotrajna izuzev Njegove biti, neka je Uzvišen i Svet. On je Prvi i Posljednji, Onaj Koji je prije svake stvari i poslije svake stvari.

Uzvišeni rekao je: **"On će suditi"**, tj. Njemu pripada sveukupna vlast i slobodno raspolaganje svime i niko ne može promijeniti Njegovu odluku: **"Njemu ćete se povratiti!"**, tj. na Dan vašeg povratka, pa će vas On nagraditi ili kazniti za vaša djela, za dobro - dobro, za zlo - zlo.

**Kraj sažetog tumačenja sure
"El-Kasas" "Kazivanje".
Allahu pripada sveukupna hvala!**

